

34 Marsz ku wojnie

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

XXXI. Droga do wojny. Uczeń:

- 3) opisuje politykę hitlerowskich Niemiec – rozbijanie systemu wersalsko-lokarneńskiego: od remilitaryzacji Nadrenii do układu w Monachium
- 4) charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera
- 5) wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 1935, 1935–1939, 1936, 1937, III 1938, IX 1938, X 1938, III 1939, IV 1939, 23 VIII 1939, 25 VIII 1939,
- postacie: Joachima von Ribbentropa, Władysława Mołotowa, Neville’a Chamberlaina,
- państwa będące sojusznikami Trzeciej Rzeszy,
- decyzję układu monachijskiego,
- żądania Hitlera wobec Polski,
- postanowienia paktu Ribbentrop–Mołotow.

ROZUMIE

- pojęcia: *Anschluss*, układ monachijski, pakt Ribbentrop–Mołotow, remilitaryzacja Nadrenii, pakt antykominternowski, oś Berlin–Rzym–Tokio, Wehrmacht,
- przyczyny prowadzenia przez państwa zachodnie polityki ustępstw,
- związek między podpisaniem paktu o nieagresji między Trzecią Rzeszą i ZSRR a wybuchem II wojny światowej.

POTRAFI

- przedstawić cele polityki Hitlera,
- omówić kroki podejmowane przez władze Trzeciej Rzeszy w celu zniesienia „dyktatu” wersalskiego,
- wymienić etapy formowania się państw osi,
- przedstawić okoliczności, w jakich doszło do *Anschlussu* Austrii,
- wyjaśnić okoliczności konfliktu między Trzecią Rzeszą a Czechosłowacją o okręg sudecki,
- wskazać na mapie okręg sudecki,
- wymienić państwa uczestniczące w konferencji w Monachium,

- omówić okoliczności rozpadu Czechosłowacji,
- przedstawić reakcję państw zachodnich na agresję Hitlera wobec Czechosłowacji,
- wskazać na mapie terytoria opanowane przez Trzecią Rzeszę,
- omówić relacje między Polską a Niemcami w pierwszych miesiącach 1939 r.,
- ocenić stanowisko rządu polskiego wobec żądań Hitlera.

CZAS ZAJĘĆ

1 godzina lekcyjna.

I. Wprowadzenie

Nawiązując do tematu *21. Nazizm w Niemczech*, przypominamy cele polityki wewnętrznej i zagranicznej, jakie wynikały z ideologii sformułowanej przez Hitlera.

II. Rozwinięcie

Przedstawiamy uczniom problemy do rozwiązania:

- W jaki sposób Hitler przygotowywał Niemcy do wojny?
- Jaki był stosunek państw Europy Zachodniej do polityki prowadzonej przez Trzecią Rzeszę?
- Dlaczego Włochy i Japonia podjęły współpracę z Trzecią Rzeszą?
- Jak przebiegała „pokojowa agresja” Trzeciej Rzeszy w latach 1938–1939?
- Jaką postawę wobec polityki Hitlera przyjęła polska dyplomacja?
- Jak doszło do podpisania paktu Ribbentrop–Mołotow?

Korzystając z podrozdziału *Niemiecka machina wojenna* (s. 248), opisujemy działania Hitlera podjęte w celu zniesienia „dyktatu” wersalskiego – odbudowy niemieckiej armii oraz remilitaryzacji Nadrenii.

Zwracamy przy tym uwagę na lekceważący stosunek przywódcy Trzeciej Rzeszy do zachodnich demokracji. Na podstawie wiadomości z poprzednich zajęć pytamy uczniów o możliwe przyczyny takiej postawy.

Odpowiedzi zapisujemy na tablicy. Polecamy uczniom zapoznać się z podrozdziałem *Polityka ustępstw wobec Hitlera* (s. 249), a następnie skonfrontować propozycje zapisane na tablicy z rzeczywistymi przyczynami tej polityki.

Rozdajemy mapki konturowe świata i wyjaśniamy okoliczności powstania osi Berlin–Rzym–Tokio. Prosimy uczniów, by podczas naszej wypowiedzi zaznaczyli na mapkach zasięg podbojów wszystkich trzech państw tego układu, a następnie połączyli linią ich stolice.

Odsyłamy uczniów do mapy w podręczniku (s. 252) i przedstawiamy kolejne etapy „pokojowej agresji” Hitlera w latach 1938–1939. Omawiamy przebieg *Anschlusu* i reakcje Austriaków na to wydarzenie.

Następnie przybliżamy problem Niemców zamieszkujących należące do Czechosłowacji Sudety oraz działania polityczne Hitlera zmierzające do zajęcia tego tery-

torium. Omawiamy decyzje układu monachijskiego i przypominamy, jak zachowała się Polska po konferencji w Monachium.

Prosimy uczniów, aby dokonali oceny działań podejmowanych przez państwa zachodnie wobec Czechosłowacji. Zwracamy uwagę na ilustrację (s. 251, dół) i informujemy, że był to szczytowy punkt polityki ustępstw.

Przedstawiamy wydarzenia w Czechosłowacji, do jakich doszło w marcu 1939 r. Wyjaśniamy, że agresja Hitlera skierowana wobec niepodległego państwa zamieszkiwanego przez inny naród otrzeźwiła polityków zachodnich. Dostrzegli oni, że ich dotychczasowe działania jedynie zachęcały Trzecią Rzeszę do dalszej ekspansji.

W kontekście wydarzeń z przełomu lat 1938–1939 obrazujemy pogarszające się stopniowo relacje między II Rzeczpospolitą a Trzecią Rzeszą. Jako przyczynę tego stanu rzeczy wskazujemy powtarzane przez polityków niemieckich żądania terytorialne wobec Polski.

Informujemy, że realne zagrożenie pojawiło się już w październiku 1938 r., gdy Niemcy po raz pierwszy wysunęły roszczenia wobec Polski.

Metodą drzewa decyzyjnego ► szukamy sposobu rozwiązania następującego problemu:

- Hitler żąda od Polski ustępstw na rzecz Niemiec. Jak w tej sytuacji powinien się zachować polski rząd?

Wyjaśniamy uczniom, że polska odmowa spełnienia żądań Hitlera sprawiła, że Rzeczpospolita stała się kolejnym celem agresji Niemiec. W tym samym czasie państwa zachodnie porzuciły politykę ustępstw wobec Hitlera i podpisały z Polską porozumienia obronne, co spowodowało, że wojna stała się nieunikniona.

Uświadamiamy uczniom, w jakiej sytuacji znalazła się Polska po wypowiedzeniu polsko-niemieckiej deklaracji o nieagresji. Pytamy:

- Jakie stanowisko mógł zająć Związek Radziecki w obliczu zagrożenia pokoju na świecie?

Po wysłuchaniu opinii prosimy uczniów o przeczytanie tekstu źródłowego (s. 254). Wyjaśniamy okoliczności podpisania paktu Ribbentrop–Mołotow i wskazujemy na mapie ściennej przybliżoną linię podziału stref wpływów Niemiec i ZSRR w Europie.

W podsumowaniu tej części lekcji przedstawiamy reakcję państw zachodnich na podpisanie porozumienia oraz reakcję Hitlera na polsko-angielski układ o wzajemnej pomocy wojskowej.

III. Podsumowanie

W swobodnej dyskusji szukamy odpowiedzi na pytanie:

- Dlaczego system wersalski nie przetrwał próby czasu?

Metody kontroli

Ćwiczenie 1 (zeszyt ćwiczeń, s. 77).

Praca domowa

Ćwiczenie 3 (zeszyt ćwiczeń, s. 78).